

Nr 7.

Ankom till riksdagens kansli den 8 februari 1918 kl. 3 e. m.

Utlåtande, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag, innefattande tillfälligt undantag från gällande inskränkningar i rätten att använda sparbanks vinst.

I en till riksdagen den 22 januari 1918 avlåten, till bankoutskottet hänvisad proposition nr 34 har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagda utdrag av statsrådsprotokollen över finansärenden för den 10 och den 22 januari 1918 samt av i lagrådet fört protokoll, föreslagit riksdagen att antaga här nedan intagna

Förslag

till

Lag

innefattande tillfälligt undantag från gällande inskränkningar i rätten att använda sparbanks vinst.

Härigenom förordnas som följer:

Utan hinder av föreskrifterna i 15 § lagen angående sparbanker den 29 juli 1892 eller i fastställt reglemente må sparbanks huvudmän, efter det styrelsen yttrat sig i frågan, besluta, att högst en tredjedel av vinsten å den av sparbanken under föregående året drivna rörelse

Bihang till riksdagens protokoll 1918. 8 saml. 7 häft. (Nr 7—8.)

skall användas för annat i samma paragraf angivet ändamål än avsättning till reservfond, dock att till följd av sådant beslut reservfonden eller, där förbehåll om tillskjuten grundfonds återbärande icke i reglementet gjorts, sammanräknade beloppet av grund- och reservfonderna icke må komma att understiga fem procent av insättarnas behållning enligt senaste bokslut.

Huvudmännens beslut i ärende, varom nu är sagt, skall underställas Konungens befallningshavande, som har att pröva, huruvida beslutet överensstämmer med föreskrifterna i denna lag.

Denna lag träder i kraft den 1 juni 1918 och gäller till och med den 31 maj 1919.

Till ovanberörda statsrådsprotokoll den 10 januari 1918 har departementschefen i ärendet anfört följande:

»Med anledning av en av sparbanksföreningens styrelse i skrivelse den 8 maj 1917 gjord framställning föreslog Kungl. Maj:t, efter lagrådets hörande, i en till riksdagen avlåten, den 19 maj 1917 dagtecknad proposition, nr 371, riksdagen att antaga ett vid propositionen fogat förslag till lag, innefattande tillfälligt undantag från gällande inskränkningar i rätten att använda sparbanks vinst.

Sparbankslagens bestämmelser rörande dessa inskränkningar återfinnas i 15 §, sådan densamma lyder enligt lagen den 25 maj 1905. Enligt huvudstadgandet i nämnda lagrum skall all vinst, som å sparbanks rörelse uppkommer, avsättas till en reservfond för bestridande av omkostnader och betäckande av förluster. Då reservfonden eller i visst fall sammanräknade beloppet av grund- och reservfonderna överstiger tio procent av insättarnas behållning enligt senaste bokslut, må emellertid sparbankens huvudmän, efter det sparbankens styrelse avgivit yttrande i ärendet, kunna besluta, att överskottet skall enligt grunder, som av huvudmännen fastställas, tillgodoföras insättare såsom tilläggsränta eller ock annorledes användas för väckande och underhållande särskilt hos mindre bemedlade insättare av håg till ökad sparsamhet. Likaledes må, om bankens reglemente sådant uttryckligen medgiver, huvudmännen, sedan styrelsen yttrat sig i frågan, kunna anslå högst

hälften av förenämnda överskott till sådant välgörande eller allmännyttigt ändamål, som icke på grund av gällande författning skall tillgodoses genom skattebidrag.

I sin ovanberörda skrivelse framhöll sparbanksföreningens styrelse att genom bestämmelserna i förevarande paragraf möjlighet att disponera uppkommen vinst på annat sätt än genom avsättning till reservfond vore utesluten för andra sparbanker än sådana, vilkas reservfonder eller, i visst fall, sammanlagda grund- och reservfonder överstege tio procent av insättarnas behållning. Detta stadgande reste, enligt styrelsens förmenande, oberättigade hinder mot en sparbanks bemödande att göra sitt bästa för sina insättare, varjämte styrelsen erinrade, hurusom mera än hälften av landets sparbanker vore förhindrade att med en enda skärv ansluta sig till bemödandena att avhjälpa det i så rikt mått framträdande nödläget. Styrelsen ifrågasatte därför ett sådant tillägg till ifrågavarande lagrum, att möjlighet förefunnes att använda viss del av sparbanks vinst för de i lagrummet omförmälda ändamål, så snart sammanräknade beloppet av grund- och reservfonderna, efter frånräknande av beviljade anslag, uppginge till minst fem procent av insättarnas behållning enligt senaste bokslut.

Då nämnda ärende anmäldes inför Eders Kungl. Maj:t, anförde dåvarande chefen för finansdepartementet, bland annat:

Bestämmelserna i 15 § av sparbankslagen hava tillkommit i syfte att förhindra, att en sparbanks medel användas till ändamål, som äro för sparbanken främmande. De avhjälpa därjämte i någon mån bristen på föreskrifter om viss proportion mellan inlåningen och de egna fonderna. Såsom styrelsen för sparbanksföreningen framhållit, lämna ifrågavarande bestämmelser möjlighet till friare användning av behållna medel endast i en mycket inskränkt omfattning, nämligen för allenast de sparbanker, i vilka reservfonden eller sammanlagda beloppet av grund- och reservfonderna överstiger tio procent av insättarnas behållning enligt senaste bokslut. Under vanliga omständigheter skulle jag icke, åtminstone utan en närmare utredning, varit benägen att föreslå någon ändring i dessa bestämmelser. Sådana de ekonomiska förhållandena nu gestalta sig, ställer sig frågan emellertid för mig i ett helt annat läge. Den utsträckning av rätten att i viss omfattning använda vinstmedel annorledes än till avsättning till reservfonden, som sparbanksföreningens styrelse nu ifrågasatt, synes mig för närvarande synnerligen behjärtansvärd, och bör enligt min mening styrelsens förslag mottagas med tacksamhet. Enligt vad jag erfarit skulle nämligen många sparbanker, som hava en god ställning, men som på grund av gällande bestämmelser

nödgas avsätta hela vinsten till reservfonden, komma att dela med sig av sina medel till sådana ändamål, som omförmålas i 15 § i sparbanks-lagen, därest nuvarande hindren härför bleve åtminstone till en del borttagna.'

Riksdagen anmälde i skrivelse den 15 juni 1917, nr 325, att riksdagen, ehuru åtgärder av ifrågavarande slag under normala tider måste anses vara ägnade att väcka betänkligheter, likväl, med hänsyn till rådande ekonomiska förhållanden och då den föreslagna lagen endast vore avsedd att erhålla provisorisk giltighet, ansett sig böra bifalla det framlagda förslaget.

Den 25 juni 1917 utfärdade Kungl. Maj:t. lag, innefattande tillfälligt undantag från gällande inskränkningar i rätten att använda sparbanks vinst, av följande lydelse:

Utan hinder av föreskrifterna i 15 § lagen angående sparbanks den 29 juli 1892 eller i fastställt reglemente må sparbanks huvudmän, efter det styrelsen yttrat sig i frågan, besluta, att högst en tredjedel av vinsten å den av sparbanks under föregående året drivna rörelse skall användas för annat i samma paragraf angivet ändamål än avsättning till reservfond, dock att till följd av sådant beslut reservfonden eller, där förbehåll om tillskjuten grundfonds återbärande icke i reglementet gjorts, sammanräknade beloppet av grund- och reservfonderna icke må komma att understiga fem procent av insättarnas behållning enligt senaste bokslut.

Huvudmännens beslut i ärende, varom nu är sagt, skall underställas Konungens befälningshavande, som har att pröva, huruvida beslutet överensstämmer med föreskrifterna i denna lag.

Denna lag träder i kraft dagen efter den, då densamma, enligt därå meddelad uppgift, från trycket utkommit i Svensk författningssamling, och gäller till och med den 31 maj 1918.

Uti skrivelse den 10 december 1917 anmodade statsrådet och tillförordnade chefen för finansdepartementet bankinspektionen att avgiva yttrande angående dels huruvida förlängning av lagens giltighet kunde anses påkallad med hänsyn till nu rådande förhållanden, dels ock, därest så ansåges vara fallet, den tid, en sådan förlängning borde avse.

I anledning härav har bankinspektionen i skrivelse den 21 december 1917 meddelat, att bankinspektionen ansåge, att de förhållanden, som föranlett tillkomsten av nämnda lag, ännu vore för handen och under avsevärd tid torde komma att fortfara, samt att, vad lagens giltighetstid anginge, densamma syntes böra förlängas med ett år.

Departementschefen.

Jämväl jag anser, att bestämmelserna i lagen den 25 juni 1917, innefattande tillfälligt undantag från gällande inskränkningar i rätten

att använda sparbanks vinst, böra förnyas att gälla under den av bankinspektionen angivna tid. Enligt min mening äro de skäl, som vid tiden för nämnda lags tillkomst talade för densamma, alltjämt och om möjligt i än högre grad än då för handen.»

Lagrådet har lämnat förslaget utan anmärkning.

På de i ovanintagna statsrådsprotokoll anförda skäl har utskottet ansett sig böra tillstyrka bifall till det nu framlagda förslaget och får alltså hemställa,

att Kungl. Maj:ts förevarande framställning må av riksdagen bifallas.

Stockholm den 8 februari 1918.

På bankoutskottets vägnar:

ERNST HEDENSTIERNA.

Vid detta ärendes slutbehandling hava närvarit:

av första kammaren: herrar *Hedenstierna, Hallin, friherre Langenskiöld, Nilsson, Wickman* och *Jönsson* samt

av andra kammaren: herrar *Kristensson, Gustafsson* i Örebro, *Carlson* i Herrljunga, *Berg* i Munkfors, *Borg, Sommelius, Bogren* och *Törnkvist*.
